

40

VUOTTA

ROVANIEMEN HOVIOIKEUS

ROAVVENJÁRGA HOAVVARIEKTI

TOIMINTAKERTOMUS 2019

Sisältö

Johdon katsaus	3
Toimintavuosi 2019	3
Hovioikeuden toiminnan tuloksellisuus	4
Hovioikeuspiirin laatutyö	4
Lopuksi	5
Hovioikeuden 40-vuotisjuhlakirjoitukset presidenteiltä	6
Presidentti Kaarle L. Ståhlberg, Alkuvuosien haasteita ja tavoitteita	7
Presidentti Martti Leistén, Hovioikeuden näkyvyys	8
Presidentti Esko Oikarinen, Pohjoisen ylioikeutena 40 vuotta	9
Hovioikeuden tehtävät ja toimialue	14
Rovaniemen hovioikeuspiirin käräjäoikeudet 31.12.2019	14
Hovioikeuden organisaatio	16
Hallinto ja johtoryhmä	16
Nimitykset vakinaisiin virkoihin kertomusvuoden aikana	16
Organisaatio	17
Henkilökunta 31.12.2019	18
Tietoja kertomusvuoden toiminnasta	20
Saapuneet / annetut / vireillä olevat asiat	20
Saapuneet asiat asiaryhmittäin	21
Saapuneet asiat käräjäoikeuksittain	21
Käräjäoikeuksien ratkaisujen pysyvyys hovioikeudessa	21
Pääkäsittelyt ja matkakäräjät	22
Käsittelyajat asiaryhmittäin	23
Muutoksenhaku hovioikeuden ratkaisuihin	23
Hovioikeuksien tilastoja 2019	24
Saapuneet / ratkaistut / keskimääräinen käsittelyaika / tuottavuus / taloudellisuus	24
Jatkokäsittelylupa-asioiden (JKL) lukumäärät	24
Ratkaistut jatkokäsittelylupa-asiat	24
Muu toiminta	25
Käräjäoikeuksien valvonta	25
Hovioikeuden antamat lausunnot	25
Sidosryhmätilaisuudet	25
Hovioikeus 40 vuotta ja laatuhanke 20 vuotta	25
Kansainvälinen yhteistyö ja vierailut hovioikeudessa	26
Lainkäytön yhtenäisyyden seurantaryhmä	26
Osaamisen kehittäminen	26
Hovioikeuspiirin käräjänotaaripäivä	27
Henkilöstöpalaverit	27
Remontit	27
Virkistyspäivä Toramolla	27
Huomionosoitukset vuonna 2019	28
Hovioikeuden tulostavoitteet ja niiden toteutuminen	29

KUVAT

Rovaniemen hovioikeus
Helena Rännäli

GRAAFINEN ASU

Seven-1

Johdon katsaus

Toimintavuosi 2019

Rovaniemen hovioikeus vietti kertomusvuotena toimintansa 40-vuotisjuhlaa ja hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhanke 20-vuotisjuhlaansa. Menneitä vuosia juhlistettiin ja muistettiin laatuhankkeen Laatupäivillä ja niiden yhteydessä pidetyllä hovioikeuden vastaanotolla.

Rovaniemen hovioikeus on 40 vuoden aikana vahvistanut asemansa toimintaympäristössään ja profiloitunut erityisesti ns. matkakäräjien toimittamisessa sekä yhdessä tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien kanssa kansainvälisestikin ainutlaatuisen laatuhankkeen ja tuomioistuintyön laadunmittauksen puitteissa. Hovioikeus ja sen tuomiopiirin käräjäoikeudet ovat monin tavoin kehittäneet alueensa oikeudenhoitoa, viime vuosina muun muassa sähköistä asiakirjahallintaa, ja siirtyneet sähköiseen prosessiin oikeudenhoidon etujoukoissa. Juhlavuoden kunniaksi olemme pyytäneet emeritus presidenteiltämme Kaarlo L. Ståhlbergiltä, Martti Leisténiltä ja Esko Oikariselta muisteluksia hovioikeuden toiminnasta. Johdon katsauksen jälkeen hovioikeudella on ilo antaa puheenvuoro heille.

Kertomusvuoden aikana hovioikeus järjesti yhteistyössä Lapin käräjäoikeuden kanssa sidosryhmätilaisuuden sähköisestä asiakirjahallinnasta käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa. Lisäksi hovioikeuden ja tuomiopiirin käräjäoikeuksien kesken toimitettiin keskustelutilaisuus mm. etäkuulemisesta ja -osallistumisesta istuntoihin. Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan kanssa pidetyssä yhteis-

Hovioikeuden presidentti Marianne Wagner-Prenner

Kuva: Helena Rännäli

toimintapalaverissa sovittiin hovioikeuden ja tiedekunnan yhteistyönä tehtävästä ympäristörakenteiden tutkimuksesta. Hovioikeuspiirin vuosittaisessa päällikkötuomarikokouksessa käsiteltiin muun muassa käräjäoikeuksien yhdistämistä, valmistautumista Mini-Aipaan, tietoliikenne- ja tietoverkko-ongelmia sekä tietosuojaa.

Hovioikeudessa toteutettiin vuonna 2019 laajoja remontteja. Syksyllä 2018 aloitettu ilmastointikanavien puhdistus laajeni sittemmin yli vuoden kestäneeksi saneeraukseksi. Samanaikaisesti hovioikeusrakennuksen vesikate uusittiin, minkä johdosta hovioikeus oli muovien ja telineiden peitossa useita kuukausia. Auditorion AV-laitteet uudistettiin palvelemaan mm. lukuisia koulutustilaisuuksia. Avustajien neuvotteluhuonetta uudistettiin myös sovittelustuntoihin sopivaksi ja avustajille saneerattiin toinen pieni neuvotteluhuone. Jatkuvat remontoinnit ovat tietenkin aiheuttaneet haasteita virkatehtävien hoitamiseen.

Isännöimme vuonna 2019 myös arvovaltaisia vieraita. Korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidenttien ja jäsenten johdolla hovioikeudessa vieraili kesäkuussa Kiinan kansanta-

savallan korkeimman oikeuden delegaatio. Oikeusministeriön vieraina olleille Länsi-Balkanin maiden oikeudenhoidon edustajille esiteltiin etäyhteydellä järjestetyssä tilaisuudessa pohjoista laatuhanketta ja laatutyötä, hovioikeuden laadunarviointijärjestelmää sekä sähköistä oikeudenkäyntiä. Hovioikeus isännöi syksyllä kahden viikon ajan EJTN-tuomarivaihdossa ollutta neljää tuomaria (Alankomaat, Italia, Ranska ja Saksa). Hovioikeuden delegaatio kävi myös vastavierailulla Romaniassa Suceavan muutoksenhakutuomioistuimessa. Oulun hiippakunnan vasta nimitetty piispa Jukka Keskitalo myös vieraili hovioikeudessa Rovaniemen seurakunnan kirkkoherra Kari Yliräisänen ja erityisavustaja Harriet Urposen kanssa.

Hovioikeuden toiminnan tuloksellisuus

Hovioikeuteen saapui vuonna 2019 yhteensä 956 asiaa. Saapuneiden asioiden määrä nousi hieman edellisestä vuodesta. Hovioikeuksissa pitkään jatkunut asiamäärien vähentyminen on kahden viime vuoden aikana kääntynyt hienoiseen nousuun.

Kertomusvuonna Rovaniemen hovioikeudessa ratkaistiin 927 asiaa, annettuja eli julkipantuja asioita oli 930. Vuoden lopussa oli ratkaisematta 303 asiaa. Yli vuoden vireillä olleita asioita oli vuodenvaihteessa ainoastaan seitsemän. Hovioikeuden ratkaisemista asioista 71 prosenttia oli rikosasioita, 23 prosenttia riita-asioita sekä 6 prosenttia ulosotto- ja hakemusasioita.

Saapuneista asioista kuului jatkokäsittelylupan piiriin 73 prosenttia. Epäivät luparatkaisut annettiin keskimäärin 1,6 kuukaudessa. Lupa evättin 46 prosentissa lupan piiriin kuuluvista asioista.

Käsittelyaikoja on viime vuosina saatu lyhennettyä. Käsittelyaika esittelyasioissa oli 3,1 kuukautta, pääkäsittelyasioissa 9,2 kuukautta ja jatkokäsittelylupien ratkaisuisissa 1,6 kuukautta. Pääkäsittelyjä toimitettiin 208 asiassa, niistä 54,3 prosenttia (114 asiaa) toteutettiin matkakäräjinä. Keskeisimmät matkakä-

räjäkohteet olivat Oulu ja Kajaani. Hovioikeuksissa yli 8 tuntia kestäneiden pääkäsittelyjen osuus asianomaisen hovioikeuden omista pääkäsittelyistä oli vuonna 2019 Helsingin hovioikeudessa 16 prosenttia, Itä-Suomen hovioikeudessa 13 prosenttia, Rovaniemen hovioikeudessa 18 prosenttia, Turun hovioikeudessa 10 prosenttia ja Vaasan hovioikeudessa 8 prosenttia. Kertomusvuonna Rovaniemen hovioikeus muutti ratkaisemissaan asioissa käräjäoikeuden ratkaisun lopputulosta näytön uudelleen arvioinnin tai muun syyn johdosta 23,1 prosentissa asioista. Koko maan vastaava luku oli 23,6 prosenttia.

Hovioikeuspiirin laatutyö

Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten lainkäytön laatuhanke järjesti lainkäytön laatupäivät Rovaniemellä Lapin yliopiston Fellman-salissa 21. - 22.11.2019. Osallistujia oli jälleen noin 200. Mukana olivat korkeimman oikeuden presidentti Tatu Leppänen, 1.1.2020 toimintansa aloittavan Tuomioistuinviraston ylijohtaja Riku Jaakkola sekä oikeusministeriön, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan, syyttäjien, asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien edustajien lisäksi tietenkin tuomari- ja esittelijäkuntamme.

Hovioikeuspiirin tuomioistuinten lainkäytön laatuhanke vietti päivien yhteydessä 20-vuotisjuhlaansa. Laatupäivien kutsuvieraiden joukossa oli monia laatuhankkeen kehittämiseen osallistuneita sekä sitä tukeneita henkilöitä. Läsnä olleista mainittakoon presidentti Esko Oikarinen, oikeusministeriön apulaisosastopäällikkö Heikki Liljeroos ja kouluspäällikkö Jorma Hirvonen. Laatuhankkeen kehittämistyöryhmän puheenjohtaja, laamanni Jyrki Kiviniemi muisteli hankkeen perustamista, vaiheita ja tapahtumia. Laatutyön jatkaminen nähtiin tärkeäksi yhteistyön, kehittämisen ja kehittymisen välineeksi paneelikeskustelussa ”Laatuhanke eilen ja tulevaisuudessa”.

Laatutyötä organisoitiin vuonna 2019 ensi kertaa myös valtakunnalliselle tasolle. Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke ja pohjoinen laatuhanke yhdistivät voimansa siten, että pohjoisen edustajat osallistuivat Helsingin laatuhankkeen uusia huumaus-, lääke- ja dopingaineita ja niiden vaarallisuutta selvittävään työryhmään. Kertomusvuonna käräjäoikeusudistuksen myötä myös 20 käräjäoikeuttamme aloittivat järjestelmällisen yhteistyön. Summaarisia asioita käsittelevät käräjäoikeudet laativat yhteiset valtakunnalliset ohjeet summaaristen asioiden käsittelylle.

Laatupäivien ajankohtaisina teemoina olivat etäosallistuminen ja videoyhteyden käyttö oikeudenkäynnissä, nopeasti käsiteltävien rikosasioiden yhdessä käsittely ja rangaistuksen määrääminen, työoikeudellisten asioiden työprosessien yhtenäistämisen ja kehittäminen sekä lainkäytön laadunmittauksen suunnittelu.

Vuonna 2019 julkaistiin Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankkeen vuoden 2018 työryhmäraportteja XIV. Aiheina olivat todistelu riita- ja rikosasioissa - asiantuntijatodistelu, rangaistuskäytäntö ampuma-aserikoksissa ja oikeudenkäyntikulut riita-asioissa. Lisäksi vuonna 2019 julkaisiin hovioikeuden kotisivuilla yhteistyössä Helsingin hovioikeuspiirin laatuhankkeen kanssa laadittu laaturaportti rangaistuksen määräämisestä huumausaine-, lääke- ja doping-rikoksissa.

Laatuhankkeen laatukoordinaattori Minna Leikas esitteli laatuhanketta maaliskuussa 2019 Dubrovnikissa pidetyssä konferenssissa (Regional Conference Innovative Ideas and Practices to Improve Court’s Performance in Western Balkan Courts). Hän osallistui myös ENCJ:n työryhmän (Independence, Accountability and Quality of Justice) työskentelyyn ja kokoukseen Sofiassa sekä tuomareiden arvioinnista järjestettyyn ENCJ:n kokoukseen Roomassa.

Rovaniemen hovioikeuden laadunarviointijärjestelmän puitteissa toteutettiin kertomusvuonna

toinen asiantuntijoille osoitettu arviointikysely (2016 ja 2019). Asiantuntijoiksi kutsuttiin edustajat käräjätuomarien, asianajajien, syyttäjien, oikeustoimittajien ja professoreiden keskuudesta. Arvioitaviksi arvottiin neljä rikos- ja neljä riita-asian ratkaisua kummaltakin hovioikeuden osastolta. Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla. Arvioinnissa asiantuntijat vastasivat kuuteen kysymykseen tai väittämään. Saatu palaute osoitti, että hovioikeuden ratkaisujen laatuksiteerit täyttyvät hyvin. Erityisesti sanallisten arviointien kautta saatiin arvokasta palautetta niistä seikoista, joihin on ratkaisujen avoimuuden, ymmärrettävyyden ja selkeyden lisäämiseksi aiheellista kiinnittää enenevässä määrin huomiota.

Presidentti Esko Oikarisen johdolla kehitettyä CAF-mallin perustuvaa laadunmittausta on nyt toteutettu kaksi kolmivuotiskautta. Eri tahojen toimusten mukaisesti hovioikeus on laatinut toukokuussa 2020 julkaistun ”Pohjoista laadunarviointia” -raportin, jossa esitellään laadunarviointijärjestelmän rakenne ja tavoitteet, laadunarvioinnin ensimmäisen kolmivuotiskauden 2014 – 2016 käytännön toteutukset, tulokset sekä niistä esiin nostettuja keskeisimpiä kehittämiskohteita.

Lopuksi

Kuluvana vuonna 2020 elämme koronaepidemian vuoksi varsin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Tällä hetkellä valmistelemme paluuta kohti normalityöskentelyämme. Kiitokset henkilökunnalle saavutetuista hyvistä tuloksista sekä myönteisestä suhtautumisesta sähköisten prosessien kehittämiseen. Kiitokset myös sidosryhmille hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä.

Rovaniemellä, toukokuussa 2020

MARIANNE WAGNER-PRENNER

Presidentti

*Oikeusministerillä
on kunnia kutsua
Teidät*

*Rovaniemen hovioikeuden toiminnan
alkamisen johdosta järjestettäviin
tilaisuuksiin Rovaniemellä
keskiviikkona 6 päivänä kesäkuuta 1979*

11.30	JUMALANPALVELUS Rovaniemen kirkossa Piispa Hannes Leinonen saarnaa
12.30	PÄÄJUHLA Lappia-talossa Oikeusministerin tervehdyssanat Hovioikeudenpresidentti Kaarlo L. Ståhlbergin puhe Tervehdykset Korkein oikeus Hovioikeudet Alioikeudet Lääninhallitus Rovaniemen kaupunki Suomen Lakimiesliitto Suomen Asiansajaliitto
	Maamme Tilaisuudessa esiintyy Rovaniemen varuskuntasoihtokunta
14.00—16.00	OIKEUSMINISTERIN VASTAANOTTO Rovaniemen hovioikeudessa Rovakatu 1 Hovioikeudelle voidaan esittää tervehdyksiä vastaanotolla

Kutsu Rovaniemen hovioikeuden perustamisjuhlaan

Alkuvuosien haasteita ja tavoitteita

Uuden hovioikeuden ”perustamiseen” ja sen toimintakykyiseksi saamiseen asetetussa määräajassa liittyi luonnollisesti valtavasti haasteita, niin pieniä kuin suurempiakin. Jo suunnitteluvaiheessa nousi kuitenkin erääksi merkittävimmistä ja keskeisimmistä se, millä tavalla hovioikeus kykenisi saavuttamaan riittävän uskottavuuden ja luottamuksen. Tämä oli tärkeää ennen kaikkea suhteessa alueen alioikeuksiin, syyttäjäviranomaisiin ja asianajajiin, mutta myös muihin hovioikeuksiin ja korkeimpaan oikeuteen. Eikä muutakaan ”ympäröivää yhteiskuntaa” voitu tässä suhteessa unohtaa.

Hovioikeuden henkilökunta oli silloisen mittapuun mukaan tavattoman nuorta ja suurelta osalta hovioikeustyöhön tottumatonta. Kaikilla jäseniksi nimitetyillä oli tosin usean vuoden alioikeustuomarin tai hovioikeuden esittelijän - joillakin myös apujäsenen - kokemus, mutta ikää silloisen näkemyksen mukaan kovin vähän. Toiminnan alkaessa jäsenten keski-ikä oli 37 vuotta, ja olihan silloinen KKO:n presidentti - kuten jo muissa yhteyksissä olen kertonut - katsonut vain yhden nimitetyistä neuvoksista olevan pätevä virkaan. Tuohon aikaan hovioikeudenneuvosten keski-ikä lienee yleensä ollut viitisenkymmentä vuotta, ja alle nelikymppiset todellisia harvinaisuuksia. Uskottavuuden saavuttamishaaste oli kova,

Kaarlo L. Ståhlberg toimi Rovaniemen hovioikeuden presidenttinä sen perustamisesta lukien 1978 – 1988

mutta siihen menestyksellisesti vastaaminen toisaalta välttämätöntä. Ystäväni Markku Torkko tapasi sanoa, että lappilaiset monessa asiassa ku... virtsaavat yhteiseen hiileen, mutta näin ei RHO:ssa tehty: kaikki puhalsivat.

Eri yhteyksissä olen aikaisemmin kertonut yksityiskohtaisemmin, millä eri tavoilla pyrimme haasteeseen vastaamaan. Tässä riittänee, kun totean, että välineinä olivat ennen kaikkea pyrkimys ratkaisujen korkeatasoisuuteen niin lopputuloksen, perustelujen kuin selkeydenkin osalta sekä avoin, luottamusta osoittava ja arvostava suhtautuminen alueen alioikeuksiin sekä myös tiedotusvälineisiin (esim. vuosittainen toimintakertomus) ja ”ympäröivään yhteiskuntaan” ylimalkaan. Merkittävä osuus oli myös yhteisellä, koko henkilökuntaan ulottuneella näyttämisen halulla.

Voi olla, että aika tässäkin tapauksessa on kullannut muistot, mutta minusta kuitenkin tuntuu, että kykenimme haasteeseen vastaamaan. Hienoa aikaa se joka tapauksessa oli!

KAARLO L. STÅHLBERG
Presidentti

Hovioikeuden näkyvyys

Aloittaessani työskentelyn Rovaniemen hovioikeudessa se oli toiminut runsaat yhdeksän vuotta. Tuomioistuinten toiminnan uskottavuuden kannalta pidettiin tärkeänä, että tuomioistuin ja sen henkilökunta näkyvät. Kuitenkin, niin kauan kuin oikeudenkäynti hovioikeudessa oli kokonaan kirjallista, kuten tuohon aikaan, hovioikeuden työskentely ei todellakaan ollut näkyvää. Keskeiseksi keinoksi näkyvyydelle nähtiin järjestelmällinen tiedottaminen hovioikeutta koskevista ajankohtaisista asioista ja tapahtumista. Toinen tärkeä tiedottamisväline oli hovioikeuden sen perustamisesta alkaen julkaisema toimintakertomus, noihin aikoihin ainoana hovioikeutena.

Toimintakertomus nähtiin erinomaiseksi paikaksi tiedottaa toiminnan tuloksista – niin hyvistä kuin huonostakin – ja tärkeistä kehittämishankkeista. Kertomuksessa oli myös oiva tilaisuus ”valittaa” esimerkiksi henkilöstöpulasta, ja kertoa toiveita vaikkapa toimitilakysymyksistä ja hovioikeuspiirien laajentamisesta. Kaudellani toimintakertomukseen lisättiin tiedot hovioikeuden kustannuksista ja tilastoja myös muiden hovioikeuksien toiminnasta verrattuna Rovaniemen hovioikeuden toimintaan. Nämä asiat ilmenevät hovioikeuden toimintakertomuksista edelleenkin.

Parhaiten hovioikeuden tunnettavuutta on kuitenkin lisännyt julkisen sanan välityksellä levinnyt tieto hovioikeuden järjestämistä erityistilaisuuksia ja hankkeista. Hovioikeuden 10-vuotisjuhlan yhteydessä järjestettiin myös yleisölle tarkoitettu avoimet ovet -tilaisuus. Tilaisuudessa pidettiin näytösoi-

Martti Leistén toimi Rovaniemen hovioikeuden presidenttinä 1988 – 1997

keudenkäynti, jossa yleisö sai tutustua hovioikeuden esittelyistuntoon. Esittelyssä hovioikeuden jaosto pohti Posion juhannusjuhilla nuorta miestä päähän potkaiseen vastaajan juttua. Kuvatut tapahtumat pohjautuivat todellisuuteen ja kuvasivat tyypillistä hovioikeudessa käsiteltävää rikosasiaa. Näytösoikeudenkäynti jäi elämään, kun hovioikeus järjesti Suomen 100-vuotisjuhlan kunniaksi avointen ovien päivän ja vastaavan tilaisuuden yleisölle.

Nykyisin Rovaniemen hovioikeus on lisännyt näkyvyyttään ja tunnettuisuuttaan yhteistyössä tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien kanssa kehitetyn laatu-hankkeen ja laadunmittauksen kautta. Hankkeen julkaisemat raportit, vuosittaiset laatupäivät, laadunmittaukset ja yhteistyö sidosryhmien kanssa ovat saaneet kansallista ja kansainvälistäkin tunnustusta.

Kaikki nämä toimet ovat antaneet hovioikeudelle ”kasvot” ja edistäneet tuomioistuintoiminnan avoimuutta, estäneet väärin käsitysten syntymistä sekä lähentäneet hovioikeutta ympäröivään yhteiskuntaan.

MARTTI LEISTÉN
Presidentti

Pohjoisen ylioikeutena 40 vuotta

Perustamisesta ja toiminnan vakiinnuttamisesta laatuhankeisiin, tuomarikoulutukseen ja laadunarviointeihin

Vapulta 1979 toimintansa aloittanut Rovaniemen hovioikeus täytti kertomusvuonna 40 vuotta. Pohjoisen ylioikeuden taival on kulkenut perustamisesta toiminnan vakiinnuttamiseen, ennakkoluulottoman kehittämisen ja modernin toimitalon rakentamisen kautta systemaattisiin laatuhankeisiin ja -koulutuksiin. Vuosikymmeniin ovat myös sisällyneet 1990-luvulla toteutuneet laajat hovioikeuksien organisaatio- ja menettelyuudistukset, minkä lisäksi merkittävä osa hovioikeuksien toimintaan vaikuttavasta muusta lainsäädännöstä on muuttunut perus- ja ihmisoikeuksiin perustuneen oikeusvaltiokehityksen myötä.

Hovioikeuden tuomiopiiri on vuosikymmenten saatossa useita kertoja laajentunut etelään alueellisesti kohti koko Pohjois-Suomen ylioikeutta. Viimeinen aluelajennus tapahtui vuonna 2014, kun Kainuun käräjäoikeus liitettiin hovioikeuden tuomiopiiriin.

Hovioikeus oli rakennettava kivijalasta alkaen. Kun edessä oli avaamaton latu, se antoi umpihan-kihiihdon tavoin vapauden kehittää hovioikeuden organisaatiota, työnkulkuja, työnjakoa ja työmenetelmiä omiksi käytänteiksi. Parhaiden käytänteiden valinnassa sovitettiin yhteen uutta luovalla tavalla kokemuksia vanhojen hovioikeuksien toimintamalleista. Hovioikeuden toimintakulttuurin rakentamisessa perustajapresidentti Kaarlo L. Ståhlbergin

Esko Oikarinen toimi Rovaniemen hovioikeuden presidenttinä 1997 – 2013

tavoitteellisella ja kannustavalla johtamistavalla sekä hänen taitavalla tuomariudellaan oli tärkeä merkitys. Hän rakensi myös esimerkillisesti hovioikeuden ulkoiset suhteet ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Pian hovioikeus saavutti toimintaympäristösään keskeisen yhteiskunnallisen instituution aseman ja yleisesti hyväksyttävällä tavalla vakiinnutti asemansa pohjoisen omana muutoksenhakutuomioistuimena. Hovioikeuden iältään nuori jäsen- ja esittelijäkunta rekrytoitui pääosin vanhoista hovioikeuksista. Virkaikäkysymys saattoi aluksi herättää arvovaltaisiakin epäilyjä, mutta hovioikeuden henkilökunta, nappulaliigaksikin leikkisästi kutsuttu, käänsi nuoruutensa voimavarakseen. Alkuvaiheen työssä leimallisia piirteitä olivat kehitysmuutosehdotus, terve kunnianhimo ja näyttämisen halu.

Presidentti Ståhlbergin siirryttyä Helsingin hovioikeuden presidentiksi hovioikeuden presidenttinä jatkoi Martti Leistén 1.9.1988 alkaen. Presidentti Leisténin kaukonäköiset ja modernit kehittämissajatuokset olivat usein esittämissajankohtanaan edellä aikaansa. Ne olivat kuitenkin täyttä totta hänen eläkkeelle jäädessään keväällä 1997 ja viimeistään hovioikeuksien menettelyuudistuksen tullessa voi-

maan 1.5.1998. Hänen virkakaudellaan hovioikeus astui ensimmäisten joukossa ATK-aikaan uusine työmenetelmineen. Hän solmi monia kansainvälisiä yhteistyösuhteita Ruotsiin ja Keski-Eurooppaan. Presidentti Leisténin panos uusien toimitilojen aikaansaamisessa entisen Suomen Pankin tiloihin ja niiden toimivuuden varmistamisessa tuomioistuimen käyttöön uusine oikeussaliarkkitehtuureineen ja -tekniikoineen oli merkittävä.

Omalle presidenttikaudelleni (1997 – 2013) ajoituivat lainsäädännöllisten hovioikeusuudistusten käytännön toteutus sekä hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankeiden käynnistyminen ja laatuorganisaation luominen, tuomarikoulutuksen toteuttaminen ja CAF-laadunarviointijärjestelmän rakentaminen hovioikeudelle. Näillä pilottihankkeilla lähdettiin hankkimaan kokemuksia muissakin hovioikeuspiireissä mahdollisesti käynnistettävälle laatukselle sekä valtakunnallisen tuomarikoulutusjärjestelmän suunnittelulle. Oikeusministeriön kannustus ja taloudellinen tuki olivat laatu- ja koulutushankkeiden toteutumisen välttämättömiä edellytyksiä.

Nykyinen hovioikeuden presidentti Marianne Wagner-Prenner astui virkaansa vuoden 2014 alusta. Hänen johdolla hovioikeus on määrätietoisesti ja sitoutuneesti ollut mukana edelleen kehittämässä hovioikeuspiirin laatutyötä ja sitä tukevaa laatuksellista. Hovioikeuden oma CAF-laadunarviointijärjestelmä on pantu täysimittaisesti täytäntöön. Ensimmäinen laadunarvioinnin toteutuksen ja tulosten raportti ”Pohjoista laadunarviointia” valmistui toukokuussa 2020.

Presidentti Wagner-Prennerin virkakaudella hovioikeus on valveutuneesti ja modernisti lähtenyt hyödyntämään nykyajan lainkäytölle luomia mahdollisuuksia. Tapahtuneen kehityksen ja lainsäädäntömuutosten takia hovioikeuden organisaatorakennetta on samalla uudistettu. Eturintamassa hovioikeus on hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien

ohella siirtynyt sähköiseen asiakirjahallintaan ja sähköiseen prosessiin, minkä lisäksi hovioikeus on ottanut käyttöön oikeudenkäyntien osapuolten etäkuulemisen videolla, puhelimella tai muilla etäyhteyksillä. AV-tekniikkaa on uudistettu ennen muuta istuntosalien varustamisessa. Käsittelyajoissaan hovioikeus on päässyt oikeusturvan kannalta optimaaliselle tasolle.

Aikaisempien presidenttien tavoin presidentti Wagner-Prenner on nähnyt tärkeäksi aktiivisen yhteistyön sidosryhmien kanssa. Ulkoiseen viestintään ja erityisesti mediatiedottamiseen on panostettu uusilla avauksilla. Häntä on ohjannut ajatus siitä, että ulkoinen viestintä ja tiedottaminen ovat osa nykyaikaista lainkäyttöä.

Organisaatio- ja menettelyuudistukset

Hovioikeuksien organisaatio- ja menettelyuudistukset edellyttivät syvälle käyviä muutoksia hovioikeuden toiminnossa. Työn suunnittelu ja organisoimista oli arvioitava uudella tavalla. Keskeisiä uudistuksia olivat juttujen jakaminen ja valmistelu, valmistelussa tapahtuva yhteistyö ja ratkaisutoiminnan organisoiminen. Uudistuksen merkityksellisin seuraus oli suullisten pääkäsittelyjen voimakas lisääntyminen.

Rovaniemen hovioikeus on perustamisestaan alkaen toimittanut matkakäräjiä laajan tuomiopiirinsä etäisimmillä paikkakunnilla, mikä on ollut erityisesti oikeudenkäynnin kustannusten kannalta myönteinen tapa toteuttaa hovioikeuden perustettävää lähellä ihmisiä. Menettelyuudistuksen tultua voimaan matkakäräjien lukumäärä on selvästi kasvanut. Matkakäräjiä on järjestetty Rovaniemen ulkopuolella käytännössä joka toisessa suullisen pääkäsittelyn jutussa. Tämän kaltaista hovioikeuden toimintaa on laajasti arvostettu. Se on samalla lisännyt hovioikeuden tunnettuutta laajan tuomiopiirinsä eri puolilla.

Laatutyö ja tuomarikoulutus

Vuonna 1999 käynnistetyillä hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatutyöllä ja kehitysvaiheen yhtenä osana vuonna 2005 valmistuneella lainkäytön laatumittaristomietinnöllä sekä laatutyön tavoitteita tukevalla Pohjois-Suomen tuomarikoululla (1999–2002) lähdettiin suunnitelmallisesti vastaamaan toimintaympäristön muutosten tuomioistuimille asettamiin haasteisiin ja kasvaneisiin oikeusturvaodotuksiin. Pohjoisen tuomarit näkivät, että osaaaminen, työn laatu sekä tuomioistuinten arvostus ja suuren yleisön luottamus ovat vuorovaikutussuhteissa keskenään. Hyvällä tuomarilla tulee olla korkeat ammattieettiset ominaisuudet ja hänen tulee olla valmis kehittämään osaamistaan elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti.

Viime vuonna 20 vuotta täyttänyt hovioikeuspiirin laatutyö on perustunut hovioikeuspiirin tuomareiden välisiin keskusteluihin, mitkä ovat lisänneet yhteydenpitoa hovioikeuspiirin tuomareiden, käräjäoikeuksien ja hovioikeuden sekä käräjäoikeuksien välillä. Keskusteluilla on mahdollistettu tuomareiden keskinäinen vuorovaikutus sekä parhaiden käytänteiden vertailu. Hovioikeuden ”avautumista” yli-oikeuden asemastaan käsin näihin keskusteluihin on pidetty myönteisenä asiana. Hovioikeus on voinut seurata laatutavoitteiden toteutumista ja tarvittaessa antaa palautetta paitsi ratkaisuisaan myös kotisivujensa välityksellä, vapaamuotoisilla yhteydenotolla ja olemalla mukana hovioikeuspiirin laatukselluissa.

Hovioikeuspiirin käräjäoikeudet ovat toteuttaneet laatumittariston mukaisen laadun mittaamisen vuonna 2007 ja 2013. Kolmas laadun mittaaminen suoritetaan kuluvana vuonna. Kansainvälisen kiinnostuksen vuoksi laatumittaristo on käännetty kuudelle eri kielelle (ruotsi, englantia, ranska, espanja, venäjä ja kiina).

Laatutyötä tehtäessä melko pian huomattiin keskustelukuluttuurin laajentamisen tarve koko oikeus-

denhoidon ketjuun. Keskusteluihin kutsuttiin syyttäjät, asianajajat, julkiset oikeusavustajat ja esitutkintaviranomaiset silloin kun laatutyöllä oli kosketuskohtia heidän työhönsä. Tämän kaltaisella laatuksiireihin perustuvalla yhteistyöllä voidaan koko ketjussa varmistaa työn dynaamisuus, ajantasaisuus ja yhä laadukkaampi lopputulos. Oikeus on paitsi taitolaji myös joukkuepeliä. Huippupelaaja tietää, mitä hän itse osaa ja missä hänen pitää kehittyä, mutta hän myös arvostaa, mitä kanssapelaaja osaa.

Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan järjestämän Pohjois-Suomen tuomarikoulun opetusohjelmalla lähdettiin vastaamaan oikeusvaltion muutosten synnyttämään koulutukselliseen tarpeeseen. Korkealuokkaisesta opetuksesta vastasi arvostettu opettajakunta professori Aulis Aarnion ja tuomarikoulun johtajan, dekaani Ahti Saarenpään johdolla. Koulutuksessa yhdistettiin oikeudellista tiedonjanoa herättävästi akateeminen tietämys ja asiantuntijuus sekä käytännön työelämän kokemus ja tieto tuomitsemistoimintaa palvelevaksi kokonaisuudeksi.

Koulutukseen osallistuivat kiitettävän aktiivisesti tuomarit hovioikeudesta ja käräjäoikeuksista sekä suuri osa näiden tuomioistuinten kansliahenkilökunnasta. Myös sidosryhmien edustajat osallistuivat koulutuksiin omien kiintiöidensä rajoissa. Osanottajien koulutuspäivät nousivat lähes 4 000 päivään. Koulutusta annettiin sekä Rovaniemellä että Oulussa yhteensä 82 koulutustilaisuudessa.

Toimintaympäristön muutokset, tuomarin perusmetodiin vaikuttavat muutospaineet sekä ihmis- ja perusoikeuksiin perustuva oikeusvaltio oikeudenmukaisine oikeudenkäynteineen edellyttävät tuomareilta ja tuomioistuinten muulta henkilökunnalta uudenlaista osaamista. Keskeisimmän osaamisvaatimuksista nousevat esille perus- ja ihmisoikeudet perus- ja ihmisoikeusvelvoitteisine tulkintoineen ja soveltamisineen, kansainvälistyminen, oikeuden lähdesyvyys, materiaalisien oikeuden syvällinen tuntemus ja hallinta, tulkintataidot, tiedon hallinta- ja

tiedonhakuvalmiudet sekä hyvä tiedonhallintatapa ja lainkäyttöön liittyvät viestinnälliset kysymykset. Juuri näihin aiheisiin liittyvää koulutusvajetta Pohjois-Suomen tuomarikoulutusohjelmalla on onnistuneesti pienennetty.

Tuomarikoulun opetus on tukenut hovioikeuspiirin laatutyön tavoitteiden saavuttamista ja kehittänyt niitä taitoja, joita hyvältä tuomarilta ja hyvältä kansliahenkilökunnalta tänä päivänä edellytetään tehtävien menestyksellisessä hoitamisessa. Laatutyö ja koulutus ovat vahventaneet Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomari- ja työskentelykulttuuria, nostaneet henkilökunnan motivaatiota sekä herättäneet itse-tuntoa kohottavaa mutta nöyrää ammattilypeyttä. Hankkeiden vaikutukset ovat näkyneet positiivisesti tuomioistuinten työn tuloksissa.

Rovaniemen hovioikeus on koko historiansa ajan tehnyt yhteistyötä viime vuonna niin ikään 40 vuotta täyttäneen Lapin yliopiston ja sen oikeustieteiden tiedekunnan kanssa. Pohjois-Suomen tuomarikoulun myötä yhteistyösuhteet ovat syventyneet ja laajentuneet. Tuomarikoulun jälkeen oikeustieteiden tiedekunnan täydennyskoulutus on räätälöity tukemaan hovioikeuspiirissä tehtävää laatutyötä.

Hovioikeuden laadunarviointijärjestelmä

Vuonna 2007 käynnistetty Rovaniemen hovioikeuden CAF-mallin mukaisen laadunarviointijärjestelmän rakentaminen nähtiin aikaisemmin aloitetun hovioikeuspiirin laadunparannustyön jatkumona. Vuonna 2014 käyttöön otetun laadunarviointijärjestelmän tavoitteena on systemaattisesti ja pitkäjänteisesti parantaa myös ulkoisen laadun kannalta välttämättömän sisäisen laadun tasoa hankkimalla tietoa organisaation, toiminnan, henkilöstöhallinnon ja johtajuuden laadusta sekä yhteiskunta- ja sidosryhmäsuhteista. Hovioikeuden laadunarviointijärjestelmä on laajempi ja kattavampi kuin laatumittariston mittaamisjärjestelmä, jonka painopisteinä ovat

oikeudenkäyntimenettelyn ja ratkaisutoiminnan laadutekijät.

Hovioikeuden laadunarviointijärjestelmän tehtävänä on tiedon saanti kehittämistarpeista. Arviointijärjestelmän tärkeänä tehtävänä on toimia henkilöstön kouluttautumisen ja kehittämisen apuvälineenä. Arviointitulokset voivat myös toimia ”hälytyskellona”, jos toiminnassa on jotakin pikaista korjausta vaativia ongelmia. Arviointijärjestelmän yhtenä tehtävänä on avata lainkäyttöä ja siitä käytävää keskustelua hovioikeuden ulkopuolisille tahoille uudenlaisen keskustelukulttuurin puitteissa.

Laadunarviointijärjestelmä on pantu täytäntöön kolmen vuoden kierrolla arviointijärjestelmään sisältyvien mittaustapojen ja aikataulutusten mukaisesti. Ensimmäisenä vuotena on toteutettu henkilökunnan itsearviointikysely, toisena asiakas- ja sidosryhmäkysely ja kolmantena asiantuntija-arviointi. Kolmivuotiskierro arvioinnit toteutettiin vuosina 2014 – 2016. Arviointituloksia on hyödynnetty hovioikeuden kehittämisessä.

Sitoutuminen kehittämiseen

Hovioikeuden johto ja henkilökunta ovat koko historiansa ajan nähneet koulutuksen sekä henkilökunnan osaamisen ja ammattitaidon jatkuvan kehittämisen organisaation keskeiseksi laadutekijäksi. Järjestelmällinen laatutyö on perustunut johdon ja henkilökunnan väliseen yhteistyöhön, jossa puolin ja toisin on sitouduttu laadun kehittämisen ja tavoitteiden toteutumisen seurantaan. Hovioikeuden arvovalta on viime kädessä sisällöllinen asia ja arvovalta on hankittava joka päivä laadukkaalla työllä.

Hovioikeuden julkisuuskuva perustuu sen vahvuuksiin, osaamiseen ja laadukkaisiin ratkaisuihin sekä sisäisiin arvoihin ja eettisiin toimintaperiaatteisiin. Ihmiset ovat hovioikeuden tärkein voimavara. Hovioikeuden strategisen ajattelun perusta jakaantuu kehittämiseen, osaamiseen ja laadun korostamiseen, henkilökunnan sitoutumiseen tavoittei-

siin, tuloshakuiseen ja asiakaslähtöiseen toimintaan, yhteistyöhön sidosryhmien ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa sekä toimintaedellytysten turvaamiseen.

Hovioikeudessa on vallinnut avoin, hyvin toimivalle ja kehitysmuotoiselle organisaatiolle otollinen ilmapiiri. Vaikka tuomarit ovat itsenäisiä ja riippumattomia tuomitsemistoiminnassaan, hovioikeuden henkilökunta on hyväksynyt sen tosiasian, että hovioikeus muodostaa työyhteisön, joka edellyttää johtamista ja johdettavana olemista sekä jokaiselta työntekijältä ammattitaidon lisäksi organisatorista osaamista. Henkilökunta on kyennyt näkemään omat tavoitteensa suhteessa koko hovioikeuden tavoitteisiin niin määrällisesti kuin laadullisestikin. Vastuun kantamista on jaettu uudella tavalla. Henkilökunnalla on ollut selvä käsitys siitä, että uudistukset parantavat hovioikeuden edellytyksiä täyttää tehtävänsä käytännössä viimeisenä oikeusasteena.

Suunnitelmallinen laatutyö on omalta osaltaan vaikuttanut hyvään tuomioistuinjärjestelmään kuuluvan alioikeuspainotuksen syntyymiseen hovioikeuspiirissä. Vain hyvin toimivan alioikeusjärjestelmän yläpuolelle voidaan rakentaa toimiva muutoksenhakujärjestelmä, jolloin hovioikeus voi kohdentaa rajalliset voimavaransa todellisten muutoksenhakuasioiden ratkaisemiseen.

Haasteiden voittaminen

Käsitykseni mukaan Rovaniemen hovioikeus on selvinnyt suurista haasteistaan erinomaisella tavalla ja laadukkaan toimintansa ansiosta sijoittunut lähes puoli Suomea kattavaan toimintaympäristöön vakaana ja luotettavana pohjoisen ylioikeutena. Se on avoimesti ja arvostusta herättävällä tavalla hoitanut myös ulkoiset suhteensa ympäröivään yhteiskuntaan ja ollut aktiivinen kansainvälisten suhteiden luomisessa. Pohjoisen laatu- ja koulutushankkeet ovat herättäneet niin kansallista kuin kansainvälistäkin huomiota ja ne on palkittu lainkäytön laatupal-kinnoilla.

Vaasan hovioikeuden presidentti Erkki Rintala, joka toimi uusien hovioikeuksien perustamista valmistelleen hovioikeustoimikunnan arvovaltaisena jäsenenä ja Rovaniemen hovioikeuden väkevänä puolestapuhujana, on todennut, että Rovaniemen hovioikeus on hoitanut leiviskänsä hyvin ja että hovioikeus on suunnittelun ja toimeenpanon menestystarina. Hänen mukaansa kaikki ne toiveet, tavoitteet ja velvoitteet, jotka uuteen hovioikeuteen suunnitteluvaiheessa kohdistettiin, ovat käyneet toteen.

ESKO OIKARINEN

Presidentti

Hovioikeuden tehtävät ja toimialue

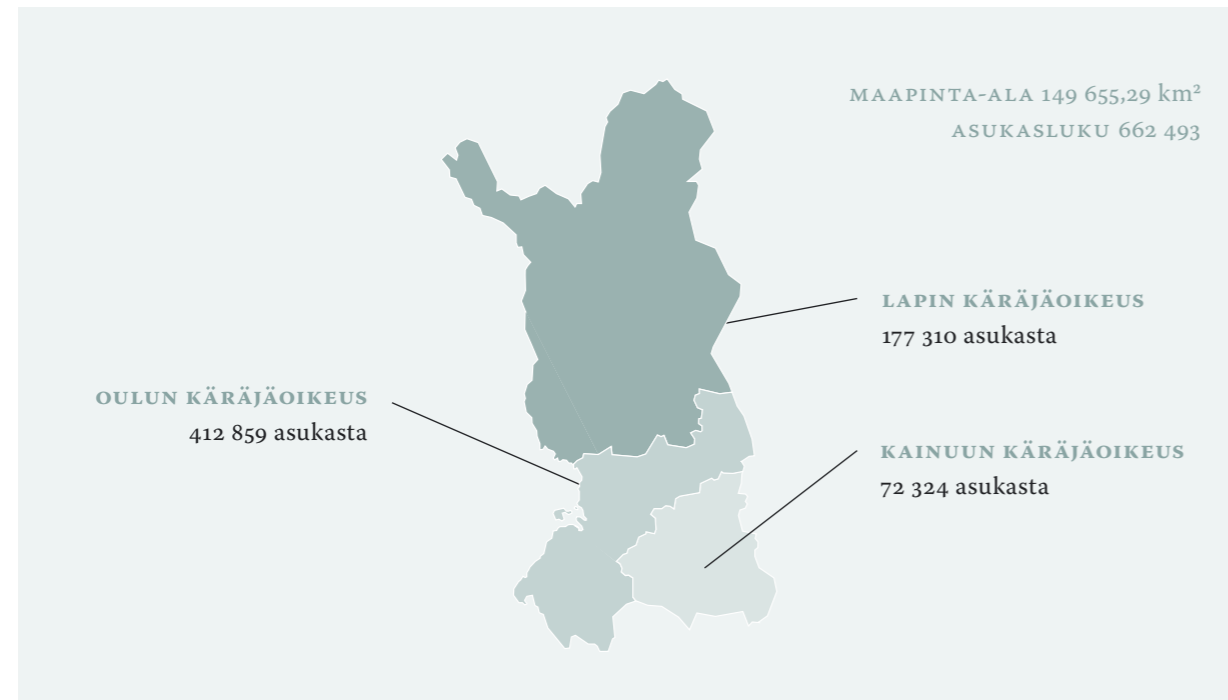
Hovioikeus käsittelee valitukset ja kantelut käräjäoikeuden ratkaisusta. Valitusasiat muodostuvat pääasiassa rikos-, riita- ja hakemusasioista. Lisäksi hovioikeus käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena tiettyjä virkasyyteasioita sekä esimerkiksi valvoo tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien toimintaa.

Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiiriin kuuluvat

- Kainuun käräjäoikeus (kanslia ja istuntopaikka Kajaanissa)

- Lapin käräjäoikeus (kansliat Rovaniemellä ja Kemissä, istuntopaikat Inarissa (Ivalo), Kemissä, Kittilässä, Rovaniemellä, Sodankylässä ja Utsjoella)
- Oulun käräjäoikeus (kansliat Oulussa ja Ylivieskassa, istuntopaikat Kuusamossa, Oulussa ja Ylivieskassa)

Rovaniemen hovioikeuspiirin käräjäoikeudet 31.12.2019

Rovaniemen hovioikeuden kokoonpano toimittamassa katselmusta Lemmenjoella vuonna 2007

Hovioikeuden organisaatio

Rovaniemen hovioikeuden täysistunto vuonna 1989 puheenjohtajanaan presidentti Martti Leistén.

Hovioikeudessa on lainkäyttöasioita varten kaksi lainkäyttöosastoa ja niillä omat osastokansliansa. Hallintoasioita varten hovioikeudessa on hallinto-osasto, johon kuuluvat hallintokanslia, kirjaamo, tieto- ja tietotekniikkapalvelut ja virastomestaripalvelut.

Lainkäyttöosastoja johtavat osaston johtajat, jotka presidentti määrää hovioikeuden tuomareista tehtävään enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hallinto-osastoa johtaa kansliapäällikkö.

Hovioikeudessa työskenteli kertomusvuoden lopussa 51 henkilöä.

Hallinto ja johtoryhmä

Hovioikeuden hallinto- ja talousasioista vastaavat hovioikeuden presidentti ja kansliapäällikkö. Presidentin apuna hovioikeuden toiminnan johtamisessa

ja kehittämisessä toimii johtoryhmä. Johtoryhmään kuuluvat presidentti puheenjohtajana sekä jäseninä lainkäyttöosastojen johtajat ja kansliapäällikkö. Kertomusvuonna johtoryhmä kokoontui 13 kertaa.

Nimitykset vakinaisiin virkoihin kertomusvuoden aikana

- lainkäyttösihteerin virkaan määräaikainen lainkäyttösihteerin Suvi Polojärvi 1.1.2019 lukien
- hovioikeuden esittelijän T 9 virkaan määräaikainen hovioikeuden esittelijä Sari Semenoff 1.1.2019 lukien

Organisaatio

PRESIDENTTI

JOHTORYHMÄ

TÄYSISTUNTO

LAINKÄYTTÖOSASTO 1

Osaston johtaja

8,5 hovioikeudenneuvosta

1 asessori

4,5 hovioikeuden esittelijää

2 lainkäyttönotaaria

2 lainkäyttösihteerää

LAINKÄYTTÖOSASTO 2

Osaston johtaja

8,5 hovioikeudenneuvosta

1 asessori

1 kärjänotaari

4,5 hovioikeuden esittelijää

2 lainkäyttönotaaria

1 erityissihteerä

1 lainkäyttösihteerä

HALLINTO-OSASTO

Kansliapäällikkö

HALLINTOKANSLIA

Hallintonotaari

Johdon sihteeri

KIRJAAMO

Kirjaaja

Apulaiskirjaaja

Arkistonhoitaja

TIETO- JA TIETOTEKNIIKKA-PALVELUT

Informaatikko

VIRASTOMESTARI-PALVELUT

Ylivirastomestari

Virastomestari

Henkilökunta 31.12.2019

PRESIDENTTI

Marianne Wagner-Prenner

KANSLIAPÄÄLLIKKÖ

Hannu Gyldén

HALLINTONOTAARI

Tuula Ålander

JOHDON SIHTEERI

Sirkka Rytilahti

OSASTON JOHTAJAT, HOVIOIKEUDENLAAMANNIT

Sakari Laukkanen

Teija Unkila

HOVIOIKEUDENNEUVOKSET

Auli Vähätörmä

Tapio Kamppinen

Tapio Alkula

Maarit Tukiainen

Seppo Hyartt

Virve Salo

Pasi Oikkonen

Liisa Rintala

Kaarina Ollikainen

Petri Nykänen

Terhi Mokko

Anu Pogreboff

Teija Ahola

Timo Lahdenperä

Janne Mononen (ma.)

Marjo Juotasniemi (ma.)

Teemu Saukkoriipi (ma.)

ASESSORIT

Maija Mononen (vv.)

Meriel Koppström (ma.)

Salla Erola (ma.)

HOVIOIKEUDEN ESITTELIJÄT

Suvi Hannula (vv.)

Kirsi Erkkilä (vv.)

Marjo Juotasniemi (vv.)

Niina Pauna (vv.)

Teemu Saukkoriipi (vv.)

Tuomo Hietanen

Meriel Koppström (vv.)

Salla Erola (vv.)

Sari Semenoff (vv.)

Mari Juopperi (ma.)

Jimi Sillanpää (ma.)

Henna Niemi (vv.)

Elisa Lehtosaari (ma.)

Jenni Putaansuu (ma.)

Henna Marjaniemi (vv.)

Anniina Kaartometsä (ma.)

Heidi Hauλος (ma.)

Annina Jauhojärvi (ma.)

Matti Märsy (ma.)

KÄRÄJÄNOTAARI

Toni Virranniemi (ma.)

KIRJAAJA

Marja-Leena Pitkäniemi

INFORMAATIKKO

Arja Suomäki

LAINKÄYTTÖNOTAARIT

Päivi Niemi

Kaisa Kähkönen

Pirita Enbuska

Ritva Hirttiö

APULAIKIRJAAJA

Iiris Henttunen

ARKISTONHOITAJA

Jenni Puolakka

ERITYISSIHTEERI

Tiina Lukkarila

LAINKÄYTTÖSIHTEERIT

Kirsti Lehto

Anne Korva

Suvi Polojärvi

YLIVIRASTOMESTARI

Arto Alaluusua

VIRASTOMESTARI

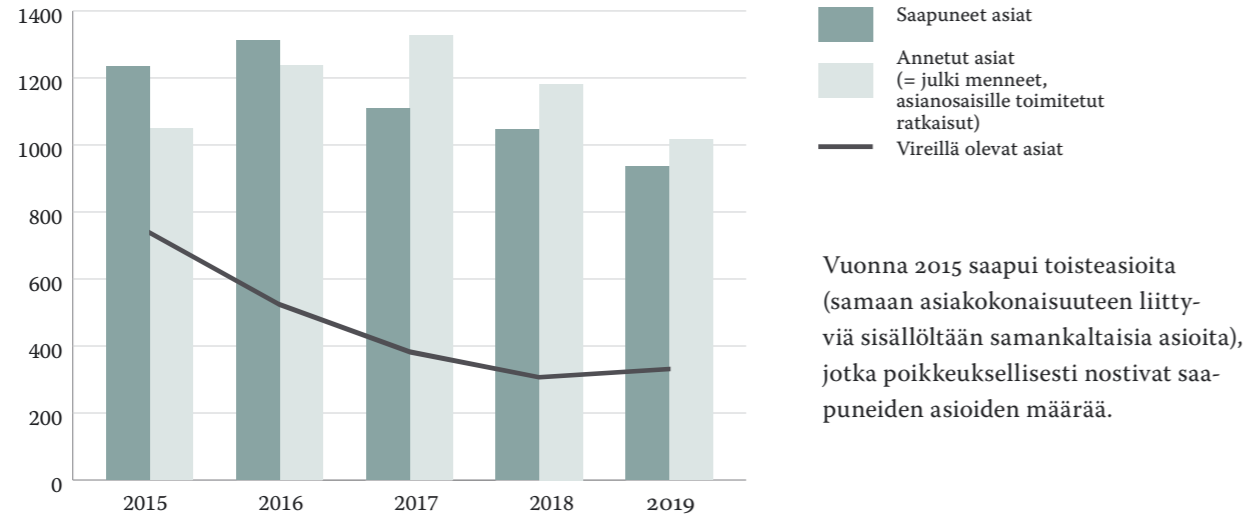
Mika Ylinenpää

Kuva: Helena Rännäli

Tietoja kertomusvuoden toiminnasta

Saapuneet / annetut / vireillä olevat asiat

Saapuneet asiat

	2015	2016	2017	2018	2019
1. asteen asiat				2	1
Rikosasiat	813	785	716	674	683
Riita-asiat	287	230	280	205	219
Hakemus-asiat	179	62	28	33	33
Ulosotto-asiat	33	33	21	21	20
Yhteensä	1 312	1 110	1 045	935	956

Annetut asiat

	2015	2016	2017	2018	2019
1. asteen asiat				2	1
Rikosasiat	721	918	849	696	659
Riita-asiat	318	283	277	264	219
Hakemus-asiat	161	87	37	31	33
Ulosotto-asiat	37	39	19	23	18
Yhteensä	1 237	1 327	1 182	1 016	930

Vireillä olevat asiat

	2015	2016	2017	2018	2019
Rikosasiat	504	372	239	218	242
Riita-asiat	185	132	135	76	76
Hakemusasiat	36	11	2	4	4
Ulosottoasiat	13	7	9	7	9
Yhteensä	738	522	385	305	331

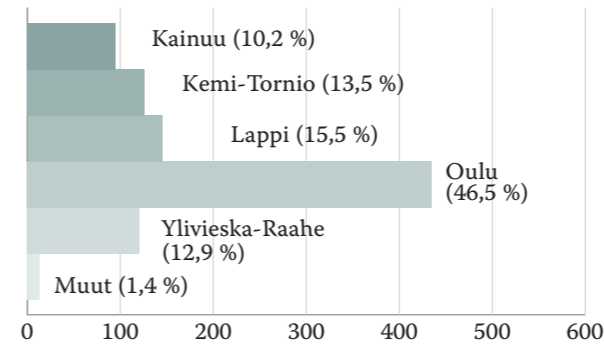
Saapuneet asiat asiaryhmittäin

Käräjäoikeus	R	S	U	H	E	Yhteensä 2019 (yhteensä 2018)	Osuus hovioikeuteen saapuneista asioista 2019 (osuus 2018)
Kainuu	56	22	-	3	-	81 (95)	8,5 % (10,2 %)
Lappi	226	58	3	6	-	293 (271)	30,6 % (28,9 %)
Oulu	401	139	17	10	-	567 (556)	59,3 % (59,5 %)
Muut	-	-	-	14	1	15 (13)	1,6 % (1,4 %)
Yhteensä	683	219	20	33	1	956 (935)	100 %

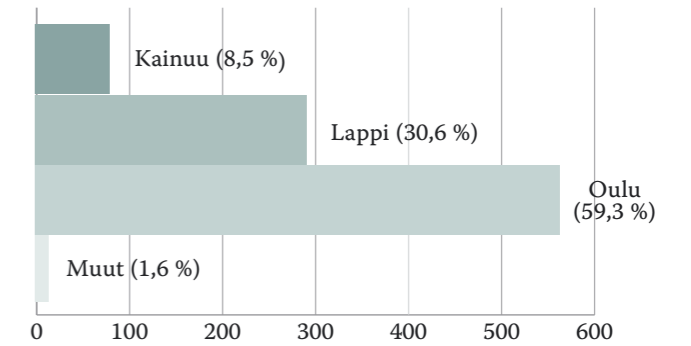
(R) Rikosasiat (S) Riita-asiat (U) Ulosottoasiat (H) Hakemusasiat (E) Ensimmäisen asteen virkasyyteasiat

Saapuneet asiat käräjäoikeuksittain

2018 (yhteensä 935 asiaa)

2019 (yhteensä 956 asiaa)

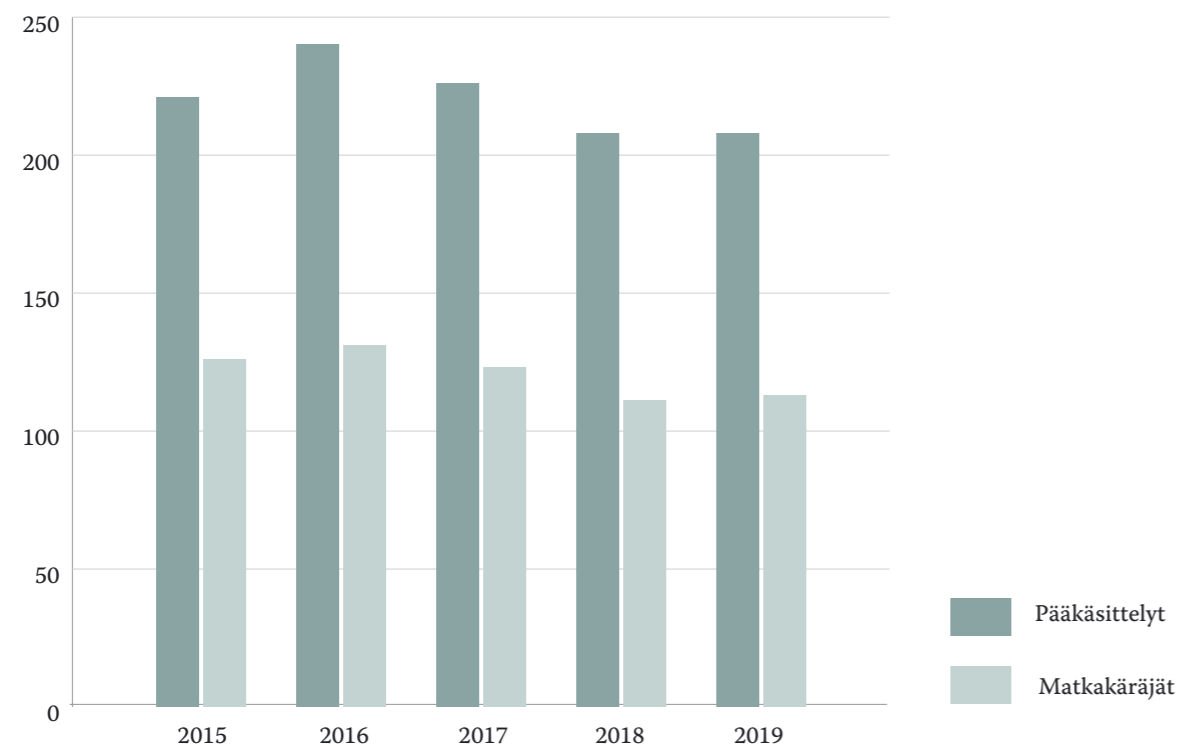

Käräjäoikeuksien ratkaisujen pysyvyys hovioikeudessa

	Hovioikeuden ratkaisut käräjäoikeuksittain 2019	Ei jatkokesittelylupaa	Ei muutettu, tutkimatta yms.	Perusteluja ja lopputulosta muutettu	Palautettu	Muut	Vahvistettu sovinto
Kainuu	87	24,1 %	21,8 %	35,6 %	5,7 %	9,3 %	3,5 %
Lappi	280	36,4 %	32,1 %	21,8 %	2,5 %	5,7 %	1,5 %
Oulu	547	32,9 %	37,1 %	21,2 %	1,6 %	6,4 %	0,8 %
Muut	16	-	-	-	-	-	-
Yhteensä/keskiarvo	930	32,6 %	34,2 %	23,1 %	2,3 %	6,6 %	1,2 %

Pääkäsittelyt ja matkakäräjät

Pääkäsittelyitä toimitettiin 208 asiassa, joista rikosasioita oli 173 ja riita-asioita 35. Pääkäsittelyt kestivät yhteensä 1 083 tuntia eli keskimääräinen käsittelyaika asiaa kohti oli noin 5 tuntia. Pääkäsittelyitä toimitettiin matkakäräjillä 113 asiassa, joten matkakäräjien osuus pidetyistä pääkäsittelyistä oli 54,3 %.

	2015	2016	2017	2018	2019
Pääkäsittelyt	221 (17,5 %)	240 (18,6 %)	226 (19,4 %)	208 (20,4 %)	208 (22,4 %)
Niistä matkakäräjiä	126 (57,0 %)	131 (54,6 %)	123 (54,4 %)	111 (53,4 %)	113 (54,3 %)

Pääkäsittelyjä toimitettiin Rovaniemellä 95, Oulussa 85, Kajaanissa 24 ja Kemissä 4 asiassa.

Käsittelyajat asiaryhmittäin

Yli vuoden vireillä olleita asioita oli 31.12.2019 yhteensä 7. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli Rovaniemen hovioikeudessa 4,4 kuukautta (2018: 5,1 kk) ja keskimääräinen vireilläoloaika oli 4,2 kuukautta (2018: 4,2 kk).

	2015	2016	2017	2018	2019
1. asteen asiat				1,4 kk	0,2 kk
Rikosasiat	5,9 kk	7,0 kk	5,5 kk	4,4 kk	4,6 kk
Riita-asiat	7,0 kk	8,7 kk	6,3 kk	7,2 kk	4,5 kk
Ulosottoasiat	5,1 kk	4,4 kk	4,1 kk	4,7 kk	3,0 kk
Hakemusasiat	8,8 kk	4,4 kk	3,3 kk	2,5 kk	1,3 kk
Yhteensä	6,5 kk	7,1 kk	5,6 kk	5,1 kk	4,4 kk

käsittelyaika = asian käsittelyn kesto hovioikeudessa, sen saapumisesta ratkaisun antamiseen
vireilläoloaika = saapuneet asiat, joiden käsittely on vielä hovioikeudessa kesken

Muutoksenhaku hovioikeuden ratkaisuihin

Vuonna 2019 valituslupaa korkeimmalta oikeudelta pyydettiin 204 Rovaniemen hovioikeuden antamassa asiassa. Samana aikana korkein oikeus myönsi kuusi valituslupaa ja antoi ratkaisunsa kymmenessä asiassa.

Neljässä antamassaan ratkaisussa korkein oikeus ei muuttanut hovioikeuden ratkaisua ja neljässä muutti. Kahdessa asia palautettiin uudelleen käsiteltäväksi ja yhdessä kumottiin.

Hovioikeuksien tilastoja 2019

Saapuneet / ratkaistut / keskimääräinen käsittelyaika / tuottavuus / taloudellisuus

	Saapuneet asiat (jäsentä kohti)	Ratkaistut asiat (jäsentä kohti)	Keskimääräinen käsittelyaika	Tuottavuus (työmäärä henkilötyövuotta kohti)	Taloudellisuus (euroa ratkaisua kohti)
Turku	2 017 (51)	2 018 (51)	6,3 kk	44	1 874
Vaasa	1 156 (44)	1 158 (45)	5,8 kk	47	1 783
Itä-Suomi	1 259 (41)	1 280 (42)	3,7 kk	42	2 049
Helsinki	3 065 (42)	2 918 (40)	6,9 kk	41	2 167
Rovaniemi	956 (47)	928 (46)	4,4 kk	44	1 969
Yhteensä	8 453	8 302	5,8 kk	43	2 002

	Pääkäsittelyssä käsitellyt asiat	Pääkäsittelyjen osuus ratkaistuista	Matkakäräjillä käsitellyt asiat	Matkakäräjien osuus pääkäsittelyistä	Pääkäsittelytunnit (jäsentä kohti)	Yli 8 h pääkäsittelyjen osuus pääkäsittelyistä
Turku	488	24,2 %	65	13,3 %	53 h	10 %
Vaasa	301	26,0 %	150	49,8 %	43 h	8 %
Itä-Suomi	304	23,8 %	24	7,9 %	49 h	13 %
Helsinki	783	26,8 %	-	-	65 h	16 %
Rovaniemi	208	22,4 %	114	54,3 %	53 h	18 %
Yhteensä	2 084	25,1 %	353	16,3 %	56 h	13 %

Jatkokäsittelylupa-asioiden (JKL) lukumäärät

	Saapuneet JKL:n piiriin kuuluvat asiat	JKL-asioiden osuus saapuneista
Turku	1 581	78,4 %
Vaasa	915	79,1 %
Itä-Suomi	934	74,1 %
Helsinki	2 157	70,4 %
Rovaniemi	696	72,8 %
Yhteensä	6 283	74,3 %

Ratkaistut jatkokäsittelylupa-asiat

	Lupa evätty	Osuus JKL-ratkaisuista	Lupa myönnetty	Osuus JKL-ratkaisuista	Lupa myönnetty osittain	Osuus JKL-ratkaisuista
Turku	631	46,7 %	667	49,4 %	53	3,9 %
Vaasa	342	45,2 %	401	53,0 %	13	1,7 %
Itä-Suomi	397	49,1 %	391	48,4 %	20	2,5 %
Helsinki	874	46,2 %	963	50,9 %	55	2,9 %
Rovaniemi	276	43,7 %	338	53,57 %	17	2,7 %
Yhteensä	2 520	46,3 %	2 760	50,8 %	158	2,9 %

Muu toiminta

Käräjäoikeuksien valvonta

Hovioikeus valvoo tuomiopiirinsä käräjäoikeuksien toimintaa. Käräjäoikeuksien valvontaa hoitavat siihen erikseen nimetyt hovioikeuden jäsenet. Tarkastuskäynneistä laaditaan vuosittain erillinen tarkastuskertomus.

Vuonna 2019 hovioikeus teki tarkastuskäynnin Kainuun käräjäoikeuteen 10.9. - 11.9.2019 sekä Lapin käräjäoikeuteen 2.12. - 3.12.2019 ja 13.12.2019. Tarkastavien jäsenten lisäksi tarkastuskäynneille osallistui hovioikeuden presidentti. Tarkastuksissa kiinnitettiin huomiota muun muassa lainkäytön yhtenäisyyteen, käsittelyn joutuisuuteen ja sen valvontaan, käräjäoikeuksien yhdistymisen vaikutuksiin, syyteasioiden nopeaan käsittelyyn, sähköisten järjestelmien käytettävyyteen sekä tietoliikenne- ja tietoverkko-ongelmiin. Lisäksi keskustelutilaisuuksissa kiinnitettiin huomiota yleisesti joihinkin käräjäoikeuksien yksittäisiin lainkäyttöliisiin menettelytapoihin sekä käytiin läpi käräjäoikeuksiin uudelleen käsiteltäväksi palautettuja asioita.

Hovioikeuden antamat lausunnot

Hovioikeus antaa vuosittain lukuisia lausuntoja lähinnä eri ministeriöille ja eduskunnalle. Yleensä lausunnot liittyvät vireillä oleviin lainsäädäntöhankkeisiin. Vuonna 2019 hovioikeus antoi lausuntonsa muun muassa seuraavissa asioissa:

- selvitys oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisesta
- arviomuistio lähestymiskiellon tehostamisesta
- luonnos terveydenhuoltolain muuttamista koskeksi hallituksen esitykseksi
- arviomuistio henkilötodistelun vastaanottamisesta videotallenteelta hovioikeudessa
- valtion talousarvioesitys vuodelle 2020.

Sidosryhmätilaisuudet

Hovioikeudessa järjestettiin 13.6.2019 hovioikeuden ja hovioikeuspiirin käräjäoikeuksien lainkäyttöhenkilökunnan yhteinen keskustelutilaisuus, jossa teemoina olivat oikeusapulain nojalla määrättyjen avustajien sijaisten käyttäminen sekä etäosallistuminen ja etäkuuleminen istunnoissa. Tilaisuudesta laadittiin muistio, joka jaettiin myös tuomiopiirin avustajille.

Hovioikeus ja Lapin käräjäoikeus järjestivät 25.10.2019 keskustelutilaisuuden sidosryhmilleen sähköisestä asiakirjahallinnasta käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa. Tilaisuuteen kutsuttiin hovioikeuden sekä Lapin ja Kainuun käräjäoikeuksien lainkäyttöhenkilökunnan lisäksi tuomiopiirin avustajat ja syyttäjät.

Kainuun ja Lapin käräjäoikeuksien tarkastuskäyntien yhteydessä järjestettiin tuomiopiirin avustajille ja syyttäjille erillinen keskustelutilaisuus oikeudenhoitoon, yhteistyöhön sekä muihin ajankohtaisiin aiheisiin liittyvistä kysymyksistä.

Hovioikeus 40 vuotta ja laatuhanke 20 vuotta

Vuoden 2019 aikana hovioikeus täytti 40 vuotta ja hovioikeuspiirin tuomioistuinten lainkäytön laatuhanke 20 vuotta.

Hovioikeuden ja laatuhankkeen merkkivuotta juhlistettiin laatupäivillä ja niiden yhteydessä järjestetyllä hovioikeuden vastaanotolla. Laatupäivillä osallistujille jaettiin laatuhankkeen 20-vuotiselta taipaleelta laadittu juhlijulkaisu "Joukkuepelillä kohti laadukkaampaa oikeudenhoitoa". Laatupäiville ja vastaanotolle kutsuttiin hovioikeuden ja laatuhankkeen vieraita tavanomaista enemmän. Tilaisuuksiin saapui esimerkiksi hovioikeuden ja laatuhankkeen

toimintaan vuosien varrella vaikuttaneita henkilöitä, laajasti eri sidosryhmien edustajia sekä hovioikeudesta eläkkeelle jääneitä senioreita. Hovioikeuden henkilökunta juhlisti hovioikeuden syntymäpäiviä erikseen myös juhlaillallisella.

Kansainvälinen yhteistyö ja vierailut hovioikeudessa

Hovioikeudessa oli vuonna 2018 vierailut delegaatio romanialaisesta muutoksenhakutuomioistuimesta (Suceava Court of Appeal). Hovioikeuden edustajat tutustuivat Romanian oikeusoloihin 3. - 7.6.2019 tehdyllä vastavierailulla.

Kiinan kansantasavallan korkeimman oikeuden delegaatio vieraili Rovaniemellä 9. - 11.6.2019 yhdessä Suomen korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuksien delegaatioiden kanssa. He vierailivat matkansa aikana myös hovioikeudessa, jossa keskusteluiden aiheina olivat vaihtoehtoinen riidantarkaus ja tuomioistuinsovittelu.

Hovioikeuden ja hovioikeuspiirin edustajat osallistuivat videoyhteydellä 17.10.2019 Suomessa vierailleen Länsi-Balkanin maiden tuomioistuinten opintomatkan ohjelmaan. Vieraille esiteltiin hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatutyötä sekä sähköistä oikeudenkäyntiä.

Hovioikeudessa oli 14. - 25.10.2019 EJTN-tuomarivaihdossa yhteensä neljä tuomaria Alankomaista, Italiasta, Ranskasta ja Saksasta. Tuona kahden viikon aikana vieraat tutustuivat muun muassa Suomen oikeusjärjestelmään, hovioikeuden toimintaan ja istuntoihin, tuomioistuinsovitteluun, mediatuomarijärjestelmään sekä hovioikeuspiirin tuomioistuinten, Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden, Lapin syyttäjänviraston ja asianajajien toimintaan. Lisäksi he tutustuivat Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekuntaan ja esittelivät hovioikeuden henkilökunnalle omien kotimaidensa oikeusjärjestelmiä.

Hovioikeudessa vierailivat Oulun hiippakunnan piispa Jukka Keskitalo, Rovaniemen seurakun-

nan kirkkoherra Kari Yliräisänen ja piispan erityisavustaja Harriet Urponen 15.5.2019, Lappi-seura 23.10.2019, Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan alumnit 25.10.2019, Oikeustieteen ylioppilaiden yhdistys Artikla ja sen pohjoismaiset vieraat 27.10.2019 sekä Lapin Lottaperinneyhdistys 8.11.2019.

Lainkäytön yhtenäisyyden seurantaryhmä

Hovioikeudessa toimii lainkäytön yhtenäisyyden seurantaryhmä, joka käsittelee lainkäyttöön liittyviä ajankohtaisia aiheita ja edistää lainkäytön yhtenäisyyttä. Seurantaryhmän puheenjohtajana toimii hovioikeuden presidentti ja sihteerinä tehtävään nimetty hovioikeuden esittelijä. Seurantaryhmän jäsenet nimetään kaikista henkilöstöryhmistä.

Osaamisen kehittäminen

Hovioikeudessa laaditaan vuosittain koulutussuunnitelma, joka sisältää oman osionsa muun muassa hovioikeuden henkilökunnan täydennyskoulutuksesta ja uuden henkilökunnan työhön perehdyttämisestä. Henkilökunnalle tarjottava koulutus koostui hovioikeuden itsensä järjestämien koulutustilaisuuksien lisäksi oikeusministeriön tarjoamasta koulutuksesta, hovioikeuspiirin lainkäytön laatuhankeeseen tarjoamasta koulutuksesta ja sidosryhmien kanssa yhteistyössä järjestetystä koulutuksesta. Hovioikeuden henkilökunta osallistui koulutuksiin aktiivisesti.

Oikeusministeriön järjestämien lainkäyttöön liittyvien koulutusten lisäksi suosittuja olivat esimerkiksi työnteon digitalisoitumiseen liittyvät webinaarit, digiaamut ja AIPA-koulutukset.

Hovioikeuspiirin laatuhankeeseen puitteissa järjestettiin vuonna 2019 seuraavat koulutustilaisuudet:

- lainkäytön laatupäivät, joissa aiheina olivat laatuhankeeseen historia, laatuhanke eilen ja tulevaisuudessa (paneelikeskustelu), ilmastonmuutos ja Suomi 2040, Tuomioistuinviraston esittely, digitaalinen oikeudenhoito sekä laatutyöryhmien

esitykset huumausaine-, lääke- ja dopingrikoksia koskevasta rangaistuskäytännöstä, etäosallistumisesta ja videoyhteyden käytöstä oikeudenkäynnissä, nopeasti käsiteltävien rikosasioiden yhdessä käsittelystä ja rangaistuksen määräämisestä sekä työoikeudellisten asioiden työprosessien yhtenäistämistä ja kehittämistä

- työoikeuden koulutuspäivä

Hovioikeuspiirin kansliahenkilökunnan koulutuspäivät järjestettiin Vuokatissa 12. - 13.9.2019. Koulutuspäivät järjestetään vuosittain ja tällä kertaa järjestämisvuorossa oli Kainuun käräjäoikeus. Päiville osallistui kansliahenkilökuntaa hovioikeudesta sekä kaikista hovioikeuspiirin käräjäoikeuksista. Käsiteltävinä teemoina olivat muun muassa käytännölliset asiat tietosuojasta sekä työssä jaksaminen ja työssä palautuminen.

Hovioikeus järjesti henkilökunnalleen osittain yhteistyötahojensa kanssa koulutusta seuraavista aiheista:

- vastuunrajat kiinteistön kaupassa
- parisuhteiden varallisuutta koskevat sopimukset
- raikaussääntelyn nykytila ja muutostarpeet
- kutsuluettelon laatiminen, tuomion kirjoittaminen, ase-esittely sekä Suomen hovioikeustuomariry:n ja Suomen tuomariliitto ry:n terveiset (hovioikeuden esittelijöiden koulutuspäivä)
- tietopyyntöjen käsittely ja niihin vastaaminen sekä tutustumiset Lapin syyttäjänvirastoon ja Lapin poliisilaitokselle (hovioikeuden kansliahenkilökunnan koulutuspäivä)

Hovioikeuspiirin käräjänotaaripäivä

Hovioikeuspiirissä järjestetään vuosittain oma koulutuspäivänsä tuomioistuinharjoitteluaan suorittaville käräjänotaareille. Käräjänotaaripäivän aikana pidetään luentoja ajankohtaisista oikeudellisista kysymyksistä sekä tuomarinurasta ja esittelijän tehtävistä hovi- ja hallinto-oikeudessa. Pohjois-Suomen hal-

linto-oikeus ja Oulun käräjäoikeus järjestivät käräjänotaaripäivän Oulussa 11.2.2019.

Henkilöstöpalaverit

Toimintavuoden aikana hovioikeus järjesti henkilökunnalleen neljä henkilöstöpalaveria kulloinkin ajankohtaisista aiheista.

Remontit

Hovioikeuden rakennusta remontoitiin vuoden 2019 aikana monin tavoin. Kaikista laajimpana oli syksyllä 2018 aloitettu ilmanvaihtoon ja rakenteiden tiivistämiseen liittynyt remontti, joka saatiin päätökseen vuoden 2019 lopussa. Remontin aikana käytiin läpi kaikki rakennuksen sisätilat, mikä aiheutti työtiloihin monenlaisia väliaikaisia järjestelyitä. Kesän ja syksyn 2019 aikana uusittiin rakennuksen vesikate. Lisäksi rakennettiin aulatiloihin asiakkaiden käyttöön tarkoitettu neuvottelutila, uusittiin auditorion AV-tekniikka ja tehtiin muita pienempiä saneeraus- töitä. Henkilökunnan joustavalla ja myötämielisellä suhtautumisella näistä kaikista remonteista selvitettiin hyvin.

Virkistyspäivä Toramolla

Hovioikeuden henkilökunnan virkistyspäivää vietettiin Rovaniemellä Toramolla 30.8.2019. Virkistyspäivää vietettiin ulkona ja ohjelmassa oli suunnistusta, frisbeegolfia ja ekoaseammuntaa.

Kuva: Helena Rännäli

Hovioikeuden tulostavoitteet ja niiden toteutuminen

	Tavoite	Toteutunut
Henkilöstömäärä	49,5 htv	50,9 htv
Saapuneiden asioiden määrä	1 000	956
Annettujen asioiden määrä	1 000	930
Pääkäsittelyssä ratkaistut	190	208
Esittelystä ratkaistut	460	421
Ei jatkokäsittelylupaa, ratkaistut	350	301
Keskimääräinen käsittelyaika	5,0 kk	4,4 kk
- pääkäsittelyssä ratkaistut asiat	9,0 kk	9,2 kk
- esittelystä ratkaistut asiat	4,0 kk	3,1 kk
- jatkokäsittelylupien ratkaisut	1,6 kk	1,6 kk
31.12. yli vuoden vireillä olleet asiat	20	7
Taloudellisuus = toimintamenot/annettu asia	1 813 €	1 969 €
Tuottavuus = annettu asia/henkilötyövuosi	49 asiaa/htv	44 asiaa/htv

Toimintamenot	2017	2018	2019
Palkkausmenot	3 398 308 €	3 409 863 €	3 452 987 €
Muut menot	801 804 €	832 217 €	904 134 €
	4 200 112 €	4 242 080 €	4 357 121 €

Huomionosoitukset vuonna 2019

Hovioikeuden presidentti Marianne Wagner-Prenner vihittiin 17.5.2019 Lapin yliopiston 40. juhlavuoden maisteri- ja tohtoripromootiossa filosofian kunniatohtoriksi.

Korkeimman oikeuden presidentti Tatu Leppänen luovutti laatupäivillä hovioikeuspiirin tuomioistuinten lainkäytön laatuhankkeelle korkeimman oikeuden 100-vuotisjuhlamitalin.

Rovaniemen hovioikeuden hopeinen mitali luovutettiin hovioikeudenneuvos Seppo Hyarttille, hovioikeudenneuvos Terhi Mokolle ja lainkäyttösihteeri Anne Korvalle.

Tasavallan Presidentti myönsi 6.12.2019 Suomen Valkoisen Ruusun I luokan ritarimerkin hovioikeudenneuvos Virve Salolle ja Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitalin lainkäyttösihteeri Anne Korvalle.

